

A MAGYARORSZÁGI ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLETEK KÖZLÖNYE
KIADJA AZ ORSZÁGOS ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLET BUDAPESTEN

IX., ERNŐ-UTCZA 11-13. sz. TELEFON 85-12.

Ezen lap közleményeinek utánnyomását nemcsak szívesen megengedjük,
hanem tisztelettel kérjük is.

Megjelenik egyszer havonként. ◻◻ Előfizetési ára 1 évre 2 korona.

IV. ÉVFOLYAM | 1907 SZEPTEMBER | ∴ 9. SZÁM ∴

TARTALOM: Az állatok szellemi képességéről. — Hagenbeck. — Egyesületi hírek. — *Állatok világa:* Fecskék elköltözése. — A világ legnagyobb teknősbékája. — A katona kutyája. — Kutya és telepathia. — *Szemle:* A francia állatvédő egyesület. — Ebzárlat Frankfurtban. — Kolibrík a londoni állatkertben. — A párisi állatkert állapotáról. — A párisi állatkert újjászervezése. — Állatvédelem a Rivierán. — A szent Bernáthegyi kutyák. — *Vegyesek:* Hihetetlen hangzó brutalitás. — Madárkalitkák és egyéb madártanyák tisztántartása. — A jármos ökrök tartása. — Az állatokkal való bánásmód legegységesebb szabályai. — 1907/8. évi gyermeknaptár. — Hirdetések.

Az állatok szellemi képességéről.

Irta: Morvay Gyula kir. állatorvos.

I.

Az állatok szellemi képességéről való elmélkedés igen hálás téma, érdemes a feldolgozásra. Leköti ez a tárgy az ember figyelmét, hogy megtudja, mily távol áll az állatok szellemi képessége az emberétől; másodsor, hogy az állat — az embertől jól megkülönböztethető individuum — melynek a bölcsész csak öntudatlan, primitivitásában bár mindig célravezető életműködést, csak ösztönt tulajdonít — jóllehet bír is agygyal, mit általánosságban a szellemi tevékenység központjának neveznek — mennyire emelkedik e fölé.

Nagyon kedvelt és sokfelé hallható tárgy ez; az ezirányú kutatások és tanulmányok századokra, mondhatni évezredekre visszanyulnak. És mégis daczára ennek a rengeteg időmennyiségnek és reá fordított

óriási szellemi tökének az állatok szellemi életét eddig csak korlátozottan egyes homályos nyilvánulásában ismerik és ennek tudandó be talán az is, hogy a legtöbb esetben az emberi jónaktetés az ilyen mélyebbre ható és elvont dolgok felett tovasiklik, az egyik esetben csökönnyösen tagadva minden tagadhatót, a másik esetben vak buzgalommal fogadva el mindent, ami csak távolról is ide vonatkozik avagy vonatkoztatik. Az állat szellemi képességének nyilvánulásait is így az előbbieket csak öntudatlan, az anyatermészetből kifolyó öserőnek, delejességnek, ösztönnek tartják, nevezik, amiről magának az egyednek direkt, akaratlagos tudomása nincsen, míg az utóbbiak, a hívők tábora az állatok szellemi képességének létezését minden vitán felüli befejezett dolognak tekinti. Az ezen tárgyra boruló homály azonban főképen annak tulajdonítható, mivel az ember eddig még sem tudta legyőzni azokat a makacs korlátokat, amelyeket ezen a téren a kezdet és nem kevésbé az ezirányú tanulmányozási nehézség állít.

Ösztönnek ama életműködések nevezik, amelyek nem az észbeli, gondolkozásra alapuló szervezeti funkciók és amelyekhez nem a felfogás, a megértés, a valaminek tudomásra jutása révén jut el az egyed. Azok tehát, akik az állattól minden szellemi képességet megvonni igyekeznek és az állatoknak csak természeti ösztönt tulajdonítanak, ez alatt az állattal veleszületett belső rugót értik, amely az egyes életműködések kiváltja, anélkül hogy az állatnak arról egyáltalában, de különösen előre megfontolva tudomása lett volna. Ez a belső rugó egy ismeretlen törvény szerint úgy irányítja az állatoknak minden egyes életnyilvánulásait, hogy azok az embernek és a természet céljainak mindenben megfelelőek, azokkal összhangzóak legyenek.

Ezen feltevés teljes általánosságban megállotta a helyét abban az időben, amikor az orvosi és az állatorvosi tudomány csak kuruzslás és tapogatózás volt, amidőn ezeknek mélyebb tanulmányozásához hiányzott a reális alap. Ma azonban, amikor a kutató élettan és a mikroszkoppal dolgozó, boncoló szövettan felderíteni iparkodik minden szellemi működés kiindulási pontját, csiráját és így megtalálta a helyes utat, amelyen haladnia kell, meg-meginog az előbbi régen elavult, messze elmaradt feltevés, felfogás. Amikor tehát még ma is a modern kutatási módok és eszközök mellett teljes általánosságban tagadjuk az állatok szellemi életét, szellemi képességeit — csak azért talán, mivel nem tudunk velők világosan, észbelileg közlekedni — csak úgy ítélnünk szellemi működéseik felől, oly módon huzzunk határvonalat az ész és az ösztönbeli életnyilvánulások közé, hogy ezzel csakis ismereteinknek szűkkörűségét, vizsgálataink és tapasztalatainknak korlátoltságát igazoljuk.

Hiszen ha az életműködéseknek, a szellemi tevékenységnek kiindulási pontja, születési helye az állatnál úgy mint az embernél nem az agy, akkor a félagytekétől megfosztott állat miért vesztette el megkülönböztetési, felismerési tehetségét, miért feledte az evést és az ivást, miért el a mozgás és a hangadást. Azoknak pedig, akik pedig az állítják, hogy ezek ösztönszerű nyilvánulások, hogy az ösztön rugóit az állatnál is az agyban keressük, bátran felelhetjük, hogy ha az állat életműködésének kiindulási helyét valaki az agyban keresi és találja fel és ösztönnek nevezi, akkor igazság szerint az ember életnyilvánulásait is annak kell neveznie, mivel az életműködési központok ennél is az agyban helyeződnek el.

Az élő teremtményekkel a természetrajz foglalkozik és így az mint élő teremtmény az ember is oda tartozik. Az ember, mint a természet magasabb reprezentánsa testileg és lelkileg komplikáltabb szervezetű, mondhatni a többi teremtmények egyes életműködéseit összeségükben, mind magában foglalja és életfeladata, életcéljai szerint az egyeseket majd magasabb, majd alacsonyabb nivóra neveli, fejleszti. De miután a természetben sehol egyenlenség, megszakítás nem észlelhető, minden a fokozatos folytonosságnak, a fejlődés törvényeinek hódol, így az ész, a szellemi, a gondolkozási képesség sem lehet az embernek speciális, a természetben hirtelen támadó tulajdona, amely teljes nagyságában az embernél tünt fel, jelentkezett és vész ismét a semmiségbe.

Hitzig, Fritsch, Ferrier, Thanoffer és mások végeztek az életnyilvánulások tanulmányozása céljából az agy fiziológiája körül idevágó buzgó és mélyreható kísérleteket és kutatásaik közben találtak is speciális pontokat, amelyeknek izgatása folytán az egyes életműködések jelentkeztek, kiváltattak. Így izomösszehúzódás, fej-, végtagmozgás, farkcsóválás, nyalás, rágás, nyelés mindig kiváltható volt. Ezen megállapított pontok, idegközpontok reflexingerlékenysége váltja ki az egyes életműködések.

Nem lévén azonban céлом értekezésemet szigoruan szövet- és élettani alapra fektetni, csakis néhány érdekesebb nézetet, megfigyelést akarok felhozni a világirodalomból, néhány meglepő szellemi nyilvánulást az állatvilágból annak a tételnek a bizonyítására, miszerint az ész és a szellem és ezek nyilvánulásai az állatoknál is feltalálhatók és ha őszinték, de mindenekelőtt önzetlenek akarunk lenni, be kell látnunk, el kell ismernünk, hogy ezen ködborította tudományágazat rejtélyei közé nemsokára be fog ragyogni a kutatás, a tanulmányozás minden homályt eloszlató és csakis tapasztalatokból álló fáklyája és hogy akkor el fog oszlani az ember egyetlen, hiúságán alapuló megkülönböztető jele, tudniillik azon feltevés, miszerint az ember eszes állat és helyébe lép majd az az igazság, hogy az ember a természetnek a legeszesebb állata. Még talán mindig egyoldalú ítélet lesz ez, de az előbbinél mindenestre méltányosabb.

Ha megfigyeljük a szellemi képességek, az ész terén a különbséget, amely egyrésztől az amphioxus és a majom között létezik és másrésztől a majom és az ember között létező különbséget, az utóbbit bizonyára sokkal csekélyebbnek fogjuk találni az előbbinél. Természetesen még elenyészőbb létszen a különbség, ha a majom mellé az Amerika őserdejében lakó vad, elszigetelt embert állítjuk. És így tovább a szellemi képességeket véve alapul, fokozatosan kitölthető az ür az amphioxustól fel a modern emberig, anélkül, hogy a lánca megszakadna, anélkül, hogy hiányt mutatna, mivel a természet itten következetes marad és a folytonosságnak, a természetszerű fejlődésnek hódol. Ha végül ilyen sorrendben vizsgáljuk az állatok idegrendszerét, azt le- és felfelé fokozatosan primitívebbnek, illetve komplikáltabbnak fogjuk találni. Az idegrendszernek illeténi fejlődése az embernél is észlelhető, ha a szellemi képességeknek fokozatos szaporodását, kifejlődését, a létfontartási ösztönszerű életnyilvánulásoktól való kibontakozását a csecsemőkortól fel egészen a legfejlettebb korig figyelemmel kísérik. Különben, ha a szellemi képességeket a kölcsönös megértés mérlegével mérjük, úgy azon, de különösen azon háziállatoknál, amelyekkel nap-nap után foglalkozunk, szellemi nyilvánulásokat el nem tagadhatunk. Egy okos kutya, egy okos ló megfigyeli, ellesi, leolvassa gazdája arcáról minden gondolatát.

Ha valamely élő teremtménynek a szemébe por-szem hull, az ott a könymirigyet ellátó ideg végágait izgatja és könyezést okoz. Ez az összes élő teremtményeknél, még az embernél is ösztönszerű leend. De ha egy fekvő állat kinyújtott lábára realépek és a másodszori realépés elől lábát visszahuzza vagy elsompolyog, ez az ész nyilvánulása már, amely a tapasza-

laton alapszik. Vannak azonban, akik ezeket a nyilvánulásokat is csak ösztönszerűeknek, magasabb, fejlettebb ösztönszerűségnek tulajdonítják; akik az ösztönt természetadta ajándéknak tekintik, mit az egyes teremtmények individuális intelligenciájuk szerint, tapasztalat, megfigyelés, utánzás és egymással való értekezés által a szellem, illetve az ezt megközelítő nivó felé fejlesztenek.

Az ösztön tehát a szellemi képességeknek kiindulási pontja csak, amely mint veleszületett őserő a csecsemőben jelentkezik, később különféle életnyilvánulásokba oszlik, alkalom és képesség szerint száz meg száz árnyalatot nyer, amíg végre a halál ismét megfosztja az individuumot tőle és ami az utódokra átmegy, az csak ismét a természeti őserő megnyilatkozása, az ösztön. Minden cselekedetnek, életműködésnek is tehát eredeti csirája az ösztön és hogy minő életnyilvánulásokban jelentkezik, az csakis az illető egyed intelligenciájától függ. Az ember mint a természetnek talán a legfejlettebb és általunk minden életnyilvánulásában a legjobban ismert teremtménye, az alkalmazkodás és a tapasztalat révén életnyilvánulásainak a legtöbb árnyalatot képes adni. Ösztönszerűleg támad az emberről és az állatnál is a megsértésre a megtorlás. De hány és mily különféle alakban jelentkezik ez az életnyilvánulás az egyes egyedeknél.

Nyilvánulhat a megtorlás alattomoság, áskálódás, megvetés, neheztelés, ignorálás, gyűlölet és az individuális intelligenciától függőleg még sok másféle alakban.

Cuvier szerint az állatok intelligenciája azoknak ösztönével fordított arányban áll. Puchet éppen az ellenkezőjét iparkodik bebizonyítani. Szerinte azok az állatok, amelyek a legcsodálatosabb ösztönrel bírnak, azok a legintelligensebbek is. A gerincesek közül azok, amelyek a legkevésbé intelligensek, aminők a halak és az amphibiák, a legcsekélyebb ösztönrel is bírnak. Utóbbi feltevés bizonyítja, megerősíti azon álláspontunkat is, amidőn az ösztönt mint a szellemi képességeknek, tehát az egyéni intelligenciának csiráját, azoknak kiindulási pontjaként tekintjük.

A szellemi képesség tehát az ösztönből fejlődik, alakul ki és az idegrendszer fejlettségével egyenes arányban áll.

(Folytatása és vége a következő számban.)

Hagenbeck.

Mindenki, aki állatokat szeret és az állatvilág iránt érdeklődik, ösmeri a Hagenbeck nevet, melyet mint az állatokkal kereskedő és állatokat importáló cégek legelsejét emlegetünk több mint egy félszázad óta.

G. C. Carl Hagenbeck senior a jelenlegi cégfőnök, atyja 1850 előtt már Hamburgban halkereskedést és halfüstöldét tartott üzemben. A halászok, kikkel H. üzleti összeköttetésben volt, rendszerint minden fajta állatot és egyéb természetrajzi tárgyakat, melyek hálójukba kerültek, elhozták H.-nek, aki a tengeri állatokkal külön kereskedést folytatott. Az 1852-ik évben történt meg a nagy vállalat első lépése. Hagenbecknek egy barátja Salmin azt újságolta néki, hogy egy grönlandi

hajós egy élő jegesmedvével érkezett a kikötőbe és miután ez akkoriban új és nagy esemény számba ment, Salmin a medve megszerzését melegen ajánlotta. Hagenbeck megvette a medvét és belépti-díj ellenében mutogatta. Ez adta az első lökést Hagenbeck működési irányának.

A halüzlet, mint biztos alap fenntartatott, de amellet egy mindig növekedő állatsereglet fejlődött ki. A jegesmedvéhez egy sánta hiéna, hét majom és egy papagály képezte a kezdetet. A csekély számú állatok mutogatásának gyenge jövedelme csakhamar reávitte Hagenbecket, hogy az állatokkal kereskedjék is, amely üzletág gyors fejlődésnek indult.

Az üzlet fejlődésével azonban érzékeny veszteségek jártak. A mutatóványosok a hitelbe vásárolt állatok árát H.-nek nem fizették meg és sok értékes állat elhullott, mert az azokkal való bánásmód tekintetében még nem voltak meg a kellő ismeretek.

A kezdet eme nehézségeivel H. csak azért volt képes megküzdeni, mert szerencséjére a jövedelmező halüzlet pótolta a nagy veszteségeket. A Hagenbeck-féle állattelep mindinkább ösmeretessé vált és elsősorban a mindinkább szaporodó állatkereskedő adafordultak szükségleteik fedezése érdekében. Az üzletnek ez az ága azt követelte, hogy a vállalatnak minden világrészre kiterjedő szervezete, beszerzési forrásai és megbízható szállítói legyenek. Ebben a nagyszabású szervezésben a cég jelenlegi főnöke, az ifjabb Hagenbeck Károly volt a legnagyobb tényező. A fiatal Hagenbeck 1863-ban Kasanova és Migoletti hírneves állatsereglet-tulajdonosokkal és állatkereskedőkkel szerződést kötött, melynek értelmében a nevezettek arra kötelezték magukat, hogy kizárólag H. érdekében működnek, utaznak és vásárolgatnak. A 60-as években az idegen állatok Európába való behozatala fokozatosan emelkedett, míg végre 1870-ben az állatbehozatal minden előbbi évet meghaladott. Kasanova és Migoletti egy-egy nagy állatcsapatot szereztek össze Afrikában és a legnagyobb nehézségek és küzdelmek között haladtak Európa felé. A kísérő személyzet két egyén kivételével komolyan megbetegedett és a szállítmány a Szezi-csatorna közelében fennakadt, maga a beteg Kasanova is elhalálozott.

Hagenbeck Károly és Dietrich erélyének sikerült az állatokat Európába elhozni. A szállítmányban többek között a következő állatok voltak: 14 zsiráf, 5 elefánt, 30 hiéna, 5 oroszlán, 4 leopárd, 2 párduc, 2 hiúz, 5 tuskédisdíszó, 4 hangyász, 15 majom, 16 nagy struc, tömérdek apróvad és madár. A fiatal állatok táplálása érdekében a szállítmányt 72 abesszini fejőkecske kísérte.

A Hagenbeck-cég a sok ezernyi állatra kiterjedő világüzlet helyes vezetése érdekében a munkát a család tagjai között megosztotta. Hagenbeck Károly, a cég főnöke végig Európa és részben a többi világrészekben a szükséges utazásokat. A legfiatalabb Hagenbeck közvetíti az összeköttetést az állatkereskedők nemzetközi hálózatával. Hagenbeck Krisztina pedig a helyi üzletet, kiváltképpen pedig a madárkereskedést vezeti. A 70-es években Hagenbeck mint új üzleti ágat megkezdte a néprajzi-kiállításokat, melyek abból állottak, hogy a tengerentuli államok kevésbé ismert néptörzseiből egész karavánokat szállított Európába és azokat európaszerte

bemutatta. Behozott laplandiakat, nubiaikat, szingalézeket, eszkimókat, hottentóttákat stb., mely néprajzi mutatóanyagok a legelsőrendű tudósok előismerését is kinyerték.

A 80-as évek végén alapította H. állat-cirkuszát, mely arról volt nevezetes, hogy az állatok idomítása dolgában egy jelentékeny és az állatvédelem szempontjából örvendetes haladásról tett tanúságot, amennyiben H. a vad állatoknál barátságos és jószágos türelem és bánásmód segítségével az idomításban oly eredményeket ért el, melyek az addig szokásos ütlegelés és kinzással járó kegyetlen rendszerek útján nyert eredményeket messze felülmúlták.

Hagenbeck azután üzletkört arra is kiterjesztette, hogy vadászat és egyéb célokból honosításra alkalmas állatokat importált tömegesen. Az üzletkörnek ez a tágítása arra vitte Hagenbecket, hogy egy nagyszabású állatparkot vagy telepet létesítsen, hogy ott állatjait nagyobb csapatokban és lehetőleg oly természeti viszonyok között tarthassa, melyek az illető állatok otthonának jellegét lehetőleg megközelítik. Stellingen község közelében H. egy óriási területet szerzett meg és azt céljainak megfelelőleg átalakította. Itt különböző ligeteket, cserjéket, dombokat és sziklacsoportokat, tavakat, stb. létesített.

Ez a nagyszerű, minden tekintetben páratlan állattelep számos tudós és állatkertigazgató jelenlétében május 7-én nyitott meg ünnepélyesen. Itt az állatok nem szűk ketrecekben mint foglyok szerepelnek, hanem egész csapatokban tágas otthonokban ugyyszólván szabadon látszanak együtt élni. Egy mesterséges sziklaltömbön zergék és vadkecskék szökdecselnek, egy északsarki tájképet utánozó részen jegesmedvék csapata honol, egy nagy sziklamélyedésben oroszláncsalád tanyázik stb. Az állattelep nemcsak a mondott természetszerű és festői berendezéssel tesz túl az állatkertek szokásos rendszerén, hanem kitűnik a csapatokban élő állatok nagy száma által is. Így jelenleg pl. a telepen 50 oroszlán, 21 elefánt és mintegy 200 antilop található.

Ez a telep ugyyszólván koronája a most már 70 éves Hagenbeck zseniális és nagyszabású munkálkodásának, mely egy az egész világban páratlan intézményt létesített.

m. i.

Országos Állatvédő Egyesület.

Választmányi ülés augusztus 14-én.

Az „Állatvédelem“ augusztusi számában ez ülésről közölt rövid és előzetes tudósítás kapcsában most közöljük az ülés lefolyásáról szóló tüzesebb jelentést.

Jelen voltak: Máday Izidor ny. miniszteri tanácsos elnöklete alatt Grimm Gusztáv ügy. alelnök, K. Nagy Sándor tb. alelnök, Benkes Ferencné, Grimm Gusztávné, dr. König Henrikné, Krizbay Mária, özv. Schmidt Miklósné, dr. König Henrik, Monostori Károly, óvári Szeőke Béla választmányi tagok, Piazza Antal tag és Hänslér Károly jegyző.

Elnök az ülést megnyitván, a jegyzőkönyv hitelesítésére dr. König Henrik és Monostori Károly választmányi tagokat kéri fel.

Felolvastatik az elnökségnek a „Madarak és Fák napja“ tárgyában kiírt irodalmi pályázatról szóló jelentése és javaslata. A részletesen indokolt és kimerítő jelentés ismerteti a Budapesti (hivatalos) Tanító Testület és a Magyar Ornithologiai Központ bírálati jelentéseit. A két bíráló testület a beérkezett pályaművek közül ötöt emelt ki mint kiválóbbat, de ezek közül egyiket sem helyezi a többi fölé. Az elnökség ennél fogva az első díj odaítélésére nézve indítványt nem tehetett, hanem a bírálatok egybevetése után a rendelkezésre álló 350 koronának a jutalomra méltó munkák közt leendő megosztása tekintetében azt javasolja, hogy K. Nagy Sándor és Vaday József munkái 100–100, Aubonne B., Fehér Jenő és Hirsch József munkái 50–50 koronával díjaztassanak. A bírálatok felolvasása és Monostori Károly tanár hozzászólása után a választmány az elnökség javaslata értelmében határozott és megállapodott a pályázat eredményéről közzétéendő hivatalos jelentés szövege iránt is. (Közzététtetett az „Állatvédelem“ augusztusi számában.)

A választmány elrendelte, hogy a jutalmazott munkák szerzőivel a bírálatoknak reájuk vonatkozó része közöltesse az abból a célból, hogy az esetleg szükséges változtatásokat megtehesse. A díjazott öt munkát az egyesület egy kötetben egyesítve kinyomatja és a néptanítóknak rendelkezésére fogja állítani. A választmány a bírálatot végzett Magyar Ornithologiai Központnak és a Budapesti (hivatalos) Tanító Testületnek köszönetet szavaz.

Elnök ezután az Országos Ifjusági Madárvédő Liga szervezése érdekében megindítandó mozgalomról tesz jelentést.

Több évvel ezelőtt a soproni állatvédő egyesület az iskolák tanulóit, mint az állatvédő egyesület ifjusági tagjait vette be kebelébe és velük egy „emléklap“-ot iratott alá, melyben az illetők kötelezték magukat arra, hogy az állatokat és kivált a madarakat kimélni fogják.

Az Országos Állatvédő Egyesület az 1905/6-iki „Gyermeknaptár“-ában első helyen egy felhívást intézett a tanuló ifjúsághoz, hogy állatvédő egyesületeket alakítsanak, mely egyesületeknek alapjául az a fogadalom volt kijelölve, hogy az illető gyermek az állatokat nem bántalmazza, nem üldözi, a madárfészkeket és tojásokat el nem szedi és el nem pusztítja és hogy ezeket nemcsak maga vallja, hanem rajta lesz, hogy mások is így cselekedjenek.

A „Madarak és Fák napja“-nak rendszeresítése óta egy Országos Ifjusági Madárvédő Liga eszméje merült fel, mely azonban az alapszabályok tervezésénél tovább nem jutott.

Ez előzmények után és az ügynek szakférfiakkal való tárgyalása nyomán elnök azt az indítványt terjesztette a választmány elé, hogy az O. Á. V. E. az egész országra nézve egységes alapon egy mozgalmat indítson egy Országos Ifjusági Madárvédő Liga létrejötte érdekében, de mellőzzön minden fölösleges alakíságot, azaz tekintsen el minden alapszabályszerű vagy egyleti alapon való szervezkedéstől és a Madárvédő Ligát egy minden iskolában ismétlődő egyszerű aktusnak alapjára fektesse, mely abból álljon, hogy a gyermekek, mint az állatok és kivált a madarak védői fogadalmat tegyenek és erről egy igazoló jegyet kapjanak.

Az ebben az értelemben az elemi iskolák tanítóságához intézendő felhívás a gyermekek által teendő fogadalom és a Liga tagsági jegyének szövegét magában foglaló nyomtatvány tervezetei, valamint a Vaday József közs. iskolai igazgató közbenjárásával készült Liga-jelvények a választmánynak szintén előterjesztettek.

K. Nagy Sándor vál. tag meleg szavakkal üdvözlö a megindítandó mozgalom tervét, mire a választmány az összes előterjesztéseket egyhangulag elfogadta. (A Liga tárgyában a nép-

tanítókhöz intézett felhívás és a megfelelő nyomtatvány szövege az „Állatvédelem” augusztusi számában tétettek közzé.)

Hänsler Károly helyettes titkár jelentéséből kiemeljük, hogy numvári Werther Alvin tb. elnök elhunytá alkalmával az elnökség által tett intézkedéseket, melyeket a választmány jóváhagyott. A választmány továbbá hálás tudomásul vette, hogy a nevezett az egyesületnek 5000 koronát hagyományozott és emléket jegyzőkönyvileg is megörökíteni rendelte. Ugyanígy intézkedett a választmány dr. Borbély József vál. tag elhunytának bejelentése alkalmából is.

Az egyesület folyó bevételeinek pótlása érdekében a tagokhoz intézett felhívás örvendetes visszhangra talált. A nagyobb adományok közül felemlíthetők: báró Kemény Árpádné és dr. Borbély József 1000—1000 korona, gróf Andrassy Dénes 500 korona, Werther Alvin 200 korona adományai.

Az egyesület székháza és a menedékház adókedvezménye tárgyában a közigazgatási bíróság kedvező ítéletet hozott, mely alkalmából a választmány dr. Németh Imre orsz. képviselőnek, az egyesület ügyészének önzetlen munkásságáért ismételtelen elismerő köszönetet szavazott.

Vaday József „Madarak és Fák napja” című munkájából az egyesület 1000 példányt vásárolt és azokat díj nélkül adta ki a jelentkező tanítóknak.

Az egyesület a vidéki állatvédő egyesületek számára régebben kiadott alapszabálymintát a belügyminiszter ur kívánságára különös tekintettel a madárvédelem érdekeire átdolgozta és ezek az alapszabályok legközelebb kinyomatván, az érdeklődőknek díj nélkül állnak rendelkezésére.

A titkári jelentés említést tett továbbá arról, hogy chernelházi Chernel István, a községi állatvédő egyesület elnöke és az O. Á. V. E. tb. tagja az elnökség felkérésére késznek nyilatkozott arra, hogy vidéki állat- és madárvédő egyesületek alakítása, működésük irányítása és a közönség érdekének ébresztése érdekében az O. Á. V. E. nevében a vidéki központokon előadásokat tart és a kellő utmutatásokat, kivált a gyakorlati madárvédelem dolgában megadja.

A választmány a kiváló szakférfiu e vállalkozását örveüdetes vívmány számba vette és örömmel üdvözölte.

Mult évről szóló évkönyv 2500 példányban adatott ki és osztatott szét a tagok és vidéki egyesületek között.

Chernel Istvánnak „Az okszerü madárvédelem”-ről irt jejes értekezése 3000 példányban lett kiadva és 30 fillérjével áruba bocsájtva.

Az időközben elrendelt ebzárlatokról a tagoknak 2587 értesítés küldetett.

Az állatházban a legutóbbi választmányi ülés óta 107 kutya fordult meg.

A titkári jelentést a választmány tudomásul vette.

A pénztári jelentés szerint az egyesület vagyona pénzben és ingatlanokban, valamint ingóságokban 68871 korona 26 fillér.

Az utóbbi négy hónapban a bevétel 6827 korona 67 fill. a kiadás 5079 korona 47 fillér. Tudomásul vétetik.

A felügyelői jelentés szerint a mult ülés óta lefolyt időszakban állatvédelmi ügyben történt eljárások száma 408 volt. A mentőkocsi 17-szer vonult ki. Tudomásul vétetik.

A taglétszám 143 alapító és 1725 rendes, összesen 1868.

K. Nagy Sándor tudomást nyervén arról, hogy a „Madarak és Fák napja” tárgyában kiirt pályázatra beadott munkáját a választmány 100 korona jutalomban határozta részesíteni, kijelenti, hogy a pályadíjról lemond, illetőleg felajánlja, hogy az felerészben az Orsz. Ifjusági Madárvédő Liga költségeire, felerészben pedig ingyen terjesztendő „Gyermeknapfár”-ra fordit-

tassék. A választmány ez önzetlen áldozatkészségeért K. Nagy Sándor vál. tagnak meleg köszönetet szavaz.

Monostori Károly tudomására hozza a választmánynak, hogy Máday Izidor az egyesület elnöke az „Országos Állatvédő Egyesület 25 évi működése” címen könyvet irt és ezt saját költségén kinyomatta. Indítványozza, hogy a választmány elnökének ezen fáradságos és anyagi áldozattal járó cselekedetéért fejze ki jegyzőkönyvileg köszönetét.

Ez indítványt a választmány egyhangulag elfogadja.

Szeőke Béla kéri, hogy Gödöllőn, valamint Szentendrén e helyek környékének bevonásával állatvédő egyesületek alakítása érdekében tételesen a szükséges lépések.

A választmány elhatározza, hogy a vidéki egyletek alakítására folytatott akcióba a nevezett vidékek is belevonassanak. A napirend ki lévén merítve, az ülés véget ért.

Állatok világa.

Fecskék elköltözése. Dr. Dörfler tanár Bécsben évek óta behatóan foglalkozik a fecskék megfigyelésével és többek között adatokat gyűjt arra nézve, hogy a fecskék honnan mikor költöztek el a melegebb hazába. A nevezett tanár egyik levelezője Znaiban azt a meglepő megfigyelést közölte, hogy onnan a fecskék az idén már július 10-én távoztak, holott rendes költözködési idejük július 26. és 31. közötti napokra esik. Egy berlini szaklap szerint onnan a fecskék augusztus 6-án költöztek el. Dr. Dörfler tanár a kérdéses adatokat részben abból a célból gyűjti, hogy lehetőleg megállapítsa a fecskék korai elköltözködésének okait. (?)

— yi —

A világ legnagyobb teknősbékája. Ezen cím alatt Párisból azt írják, hogy augusztus hó első felében a vásárcsarnokba az Antillákról egy oly nagyságu teknősbéka érkezett, amilyen eddig a vásárcsarnokban még meg nem fordult. A teknősbéka élő súlya 340 kiló, hossza másfél méter volt. A vásárcsarnokban szokásos árveréshez meghívták a párisi állatkert és több tudományos intézet képviselőit és megjelentek az élelmiszerüzletek és vendéglők előkelőbbjeinek tulajdonosai is. A kikiáltási ár 100 frank volt és az állatot 400 frankért egy élelmiszerkereskedő vette meg. yi.

A katona kutyája. Abból az alkalomból, hogy Franciaországban egy bizonyos tábornok a kutyákat, mint a tisztátalanság terjesztőit a fenntartása alatt álló kaszárnyákból kitiltotta, nemcsak állatvédő szaklapok, de a napilapok is számos felszólalást közölnek a közönség köréből, melyekben a kutyák értékének védelmére nem egy érdekes adat foglaltatik. Az egyik ilyen felszólalásban fölelevenítik „Boule-de-Son” nevű kutya emlékét, amelyik a francia-porosz háboruban nyomon követte az egyik francia ezredet. A kutya gazdája, egy káplár sebesülten visszamaradva az országoton vándorogott és kimerülve összerogyott és az uton fekvé maradt. Sötét este lett és az eszméletlenül fekvő sebesültet csak éber kutyája őrizte. Egy szekér közeledett, mely a sebesültet elgázolással fenyegette. Boule-de-Son a szekér elé fogott lovaknak nekiiramodott és folytonos ugatással és a lovak feje felé való ugrándozással igyekezett azokat továbbhaladásukban

megakadályozni. A szekeres a kutya feltűnő viselkedésén megütközve a szekérről leszállott és ekkor a kutya megszelidülve és hozzásimulva a sebesülthöz vezette, aki ilyen módon egy végzetes elgázolástól menekült meg és a szekeres által gondozásba vétetett. *yi.*

Kutya és telepathia. A „Psychische Studien“ c. folyóirat a következő különös esetről tesz említést: Andersennek, a híres meseköltőnek Olaf Lunden tanár volt kebelbeli barátja. A nevezett tanár egy súlyos tüdővésznek gyógyulása érdekében déli Olaszországba ment hosszabb tartózkodásra és Amor nevű kedves kutyáját Andersen gondjaira bízta. A beteg tanár állapota felől hű barátját sűrűn értesítette. Mint az nagybetegeknél rendes dolog, a hírek hol kedvezők, hol aggasztók voltak. Mídonn egy napon Andersen szobaleánya, ki Amornak gondját viselte, egy ily levéllel a szobába lépett, azt mondta, hogy Amor mindig előre tudja és érzi, hogy gazdájától minő hír érkezik. Andersen erre a meglepő állításra megfigyelte a kutya viselkedését és azt tapasztalta, hogy a kutya tényleg az érkező levelek tartalmához képest hol jókedvű, hol pedig buszlakodó. Utóbb Lunden tanár állapotja rohamosan rosszabbodott és Amor állandóan levert volt. Egy éjjel Andersen arra ébredt fel, hogy Amor kezét nyalagatta és keserves vonításban tört ki. Andersen rosszat sejtett. Tekintete a faliorára esett, mely 11 óra 27 percet mutatott és várta az álmat, de nyugtalansága miatt hiába. Harmadnapra hír érkezett Olaszországból, mely szerint Lunden tanár az előbb említett éjjel ugyancsak 11 óra 27 perckor kiszenvedett. Ez időtől fogva Andersen a spiritizmus hívének vallotta magát. *m. i.*

SZEMLE.

A francia állatvédő egyesület idei ünnepélyes közgyűlése nem a rendes tereben tartott, mert abban nem fért volna el, hanem a Trocadéro nagyméretű helyiségében, mely megtelt előkelő közönséggel, diszes öltözékekben megjelent nőekkel és urakkal és az egyenruhák tarka sokaságával. Lehetek mintegy háromezren. Az állatvédő egyesület által kiosztott jutalmakban 400 egyén részesült, melyek felvonulása mintegy két órát vett igénybe. A földmívelésügyi miniszter helyettese érdekes beszéddel vezette be az ünnepséget. Utána az elnök tartott előadást és következtek a titkár, pénztárnok stb. jelentései. Ugyanezzal az alkalommal az állatok védelme körül érdemeket szerzett személyiségek és egyleti tisztviselők rendjelekben is részesültek, többnyire a „mérite agricole“ című gazdasági jellegű rendjelenben. A szép ünnepségnek kiváló részét képezte egy nagy izléssel összeállított és elsőrangú művészek által előadott hangverseny. Este szokásoslakoma tartott meg.

Ebzárlat Frankfurtban. Az „Állatvédelem“ augusztusi számában megemlékeztünk a Frankfurtban elrendelt ebzárlat szigorú intézkedéseiről. Mivel veszélyes esetek nemcsak Frankfurtban, de annak környékén lévő községekben is felmerültek, a frankfurti rendőrség egy hosszabb hirdetésben figyelmezteti a közönséget a fenyegető veszélyekre és azt a kérelmet intézi a közönséghez, hogy a kivételes utasítások szigorú megtartása

utján támogassa a hatóság intézkedéseit. A hirdetésből néhány figyelemreméltó tételt kívánunk közölni. Hogy az ebtartók értékes vagy kedvelt kutyájukat el ne veszítsék, a szájkosár nélkül vagy nem szabályszerű szájkosárral talált és elfogott kutyák ki nem iratnak, ha az illető ebtartó a gyepmesternél azonnal jelentkezik, leteszi az elfogásért járó díjat és kötelezi magát, hogy a kutya három hónapon át való tartásáért és havonként legalább egyszer megejtendő hivatalos vizsgálatért járó díjakat viselni kész. A kiirtott állatokért kárpótlás nem adatik. Ellenben az ebtartó eltekintve a büntető törvény alapján ellene indítandó eljárástól, felelős azért a kárért, melyet a kutya emberéletben vagy egészségben másoknak okoz.

Kolibrik a londoni állatkertben. E rendkívüli szépségű madarak életben tartása az európai égalj alatt szerfelett nehéz. Egy Venezuelában élő angol a legutóbbi két év alatt három ízben küldött ily madarakat. Az első két küldemény rövid néhány nap alatt elpusztult. A mostani küldemény az eddig tett tapasztalatok nyomán a lehető legnagyobb gondnal lett kezelve. Sikerkült 20 ily madarat élve meghozni. Utközben szíruppal kevert tojásfelhényével lettek tartva. A londoni állatkert rovarházában egy tágas kalitkába lettek a kolibrik beszállásolva, melybe sok növényt és virágot helyeztek el. Emellett táplálékul vágott hussal kevert gyümölcsbefőttet kapnak a madarak. *m. i.*

A párisi állatkert állapotáról megdöbbenően komor adatokat közölt Edmond Perrier a párisi orvosi akadémián. A „Jardin des Plantes“ állatkertjében az állatok között a tüdővész, tifusz és tetanus nagyban uralkodnak. Az állatok férhelyei részben a múlt század elején építettek és ma már annyira fertőzöttek, hogy nemcsak az állatok, de az alkalmazottaknak mintegy 90%-a áldozatul esik az említett betegségeknek. Az elefántok háza 1804-ben állított fel és ezen régi épületnek szűk és fertőzött volta okozta, hogy elefántok és örkök tifuszban pusztultak el. A medvebarlang, illetőleg verem 1805-ben ásattott és ebben is folyton pusztulnak az állatok. A ragadozók csarnoka 1818-ban épült és ezt az épületet Perrier egy valóságos pestisfészeknek nevezi, mely nemcsak az állatokra és örökre, hanem a látogató közönségre is veszedelmes. Az oroszlanok tetanuszban, a tigrisek tüdővészben pusztulnak el idő előtt. Mindezeket tultesz a majomház, mely 1833-ban épült, és mely Perrier szerint annyira porhadt és fertőzött, hogy az épületet sűrűn látogató nők és gyermekek ott a legveszedelmesebb levegőt lélegzik be, mely levegő a szűk, sötét és nedves kettecekből párolog ki, melyekben nap-nap után hullnak el majmok a tüdővészben.

Ezeket a meglepő és a párisi állatkert vezetésére nézve sújtó bírálatot mondó adatokat Perrier azzal a hihetetlen állítással tetézi, hogy a fennvázolt botrányos állapotban lévő majomház dűledezik és abból minduntalan kiszabadulnak a majmok, hogy a kertben mindenütt rettegést okozzanak. (Lásd: „Revue des Animaux Illustrés“ novemberi számát.) *m. i.*

A párisi állatkert újjászervezése érdekében az ottani tudományos világban mozgalom indult meg, mely oda irányul, hogy a „Jardin des Plantes“ állatállománya oly módon rendeztessék el, hogy az a természettudomány igényeinek és a tanulmányozás céljainak meg-

felelő legyen. A francia közoktatásügyi miniszter a Sorbonne hirneves tanárát, Gustave Loiselet bizta meg azzal, hogy a külföldi zoológiai kerteket tanulmányozza és e tanulmányok alapján a Jardin des Plantes állatkertjére nézve javaslatokat tegyen. Ebből az alkalomból Hachet-Souplet, az élettani intézet tagja nyílt levelet intéz a fennevezett tanárhoz, melyben a természettudósok, művészek és állatvédők óhajtásait tolmácsolja. Azt mondja, hogy egy új állatkertnek alakítására igényelt 8—10 millió frank áldozatot a törvényhozástól várni nem lehet és azért a meglévőt kell javítani. Az állatkertben nem minden rossz. Nincs szükség változtatásra az összes növényevők, a csuszó-mászok, a madarak tekintetében. Az elefántok épületében hatékonyabb fűtés és az ablakok nagyobbitása kívánatos. Nagyobb javítást igényel a majmok és a ragadozók háza. Kevesebb állatot kell egy-egy fajból tartani, miáltal azok ápolására nagyobb gond fordítható. Az állatoknak minél nagyobb mozgási terület adassék. Hachet-Souplet javaslatot tesz a ragadozók házában egy igen elmés szerkezete iránt, mely az állatok ketreceknek tisztítását, az állatok tudományos megfigyelését és egyéb kívánatos műveleteket megkönnyíti, de melynek leírásába itt térszűke miatt nem bocsátkozhatunk. Ajánlja a majmok számát is kevesbiteni és őket fajonként elkülöníteni és szokott égluknak megfelelő hőmérsékletben tartani. Helyteleníti a szarvasok és vaddisznók tulságos nagy nyájait. A felesleges állatok eladásából oly jelentékeny pénzösszeg remélhető, mely az első átalakítási munkák költségeit fedezné. Ajánlja továbbá, hogy a francia gyarmatokból rendszeres állatküldemények szerveztessenek, melyek eladása az állatkertnek szintén javára válnék. *m. í.*

Állatvédelem a Rivierán. Mióta a Rivierának egy nagy része francia kézbe jutott, legalább ezen a részen észlelhető az állat- és madárvédelem eszméjének érvényesülése, melytől az olasz rész annyira távol áll. A mentoni állatvédő egyesület mult évi jelentésének adatai között olvasható, hogy az egyesület a mult évben 1595 madárfészek felett őrködött.

A szent Bernáthegei kutyák mint mentők szerepeltek az idén Geisenberg norvégiai városban, melynek egy része lavina következtében hó alá került. A kutyák kikutatták a hó alá temetett áldozatokat és az elgyengülteknek élelmiszereket vittek.

VEGYESEK.

Hihetetlennek hangzó brutalitásról vagyunk kénytelenek említést tenni. Tesszük ezt a legmélyebb sajnálkozással és röstelkedéssel, mert a civilizációjára büszke XX. században csak szégyenkezve lehet bevallanunk, hogy mily nagy foku durvaság tünetei mutatkoznak még mindig népünk fogyatékosan nevelt alsóbb rétegeiben. A mult hónapban jutott tudomásunkra egy még az állatkínzások szomorú sorozatában is a sötét-nél sötétebb bűnös cselekedet, melyről csak most emlékezünk meg. Akkoriban az Iskola-utcában nagy embercsődület keletkezett, mert egy kocsis — Krupl Mihály — irgalmatlanul ütötte-verte a lovat, mely nem volt képes a tulságosan terhelt és megakadt szekeret elindítani. Az embertelen kocsis, midőn az ütlegek

hiábavalók voltak, a majdnem agyonkínzott lovat nyelvénél fogva ráncigálta és a szájalomraméltó állatnak e szervét a szó szoros értelmében — felháborító még le is irni — kitepte. Az összecsődült emberek a kocsisra támadtak és meg akarták lincselni, midőn a rendőr közbelépett és a kocsis bekisérte a rendőrséghez. A sajnálatraméltó ló az állatorvosi főiskola kórodájában 3 nap mulva kiszenvedett. Az állati kocsis bűncselekményét augusztus 30-án tárgyalta Kürthy József járásbíró és a bűnöst a beadott vád értelmében vagyonrongálásért egy hónapi fogságra és 100 korona bírságra ítélte. Ügyünk barátai közül akárhányan enyhének fogják találni ezt a büntetést, tekintettel arra, hogy külföldön jelentékenyebb szigorral sujtják az efféle kihágásokat. Az ily feneketlen durvaság és lelketlenség ellenében pusztán csak büntetésekkel, eredményre való kilátással alig is küzdhetünk meg. Elrettentő példák mellett arra van szükség, hogy a nép már az elemi iskolától kezdődőleg az állatok kimelésének, megbecsülésének és szeretetének jegyében neveltesse és hogy minden jó érzésű és humánus lelkületű ember, egész művelt társadalmunk támogassa az Országos Állatvédő Egyesületet komoly népnevelő törekvéseiben, melyeknek ma csak igen kis mértékben szerezhet érvényt éppen azért, mert a nagy közönség még távolról sem viseltetik a kellő érzékkel céljaink és munkánk iránt.

Madárkalitkák és egyéb madártanyák tisztántartására legalkalmasabb és legfontosabb tényező a homok, mely ne legyen sem túl nagy szemcsés, sem pedig tulságos apró és poros vagy éles. Ez a homok nemcsak a tisztaságot szolgálja, de általában a madarak egészségét is, mert módot nyújt arra, hogy a madarak szokásukhoz híven emésztésük előmozdítása végett apró homok-, illetőleg kvarc szemcséket és kavicsokat nyelhessenek. Agyagos és csomós homok mit sem ér. A homok, melyet használunk, teljesen száraz legyen. Tisztátalan homokot derekasan meg kell mosni, megrostálni és teljesen kiszáritani. A forró nyári hónapokban a homokhoz esetleg némi könnyű kerti földet keverhetünk, ennek a földnek is tökéletes tisztának kell lennie, kivált pedig trágyaanyagoktól teljesen ment legyen. Oly madarak számára, melyek nem szemmel, hanem lágy étkekkel tartanak aljazásra tőzeg-dara használandó, mert ez több nedvességet fogad magába.

A jármos ökrök tartása. Ez állatoknak sózására nézve egy szaklap azt ajánlja, hogy *sót* sósvíz alakjában nyujtsuk, melylyel mindannyiszor a száraztakarmányt megnedvesítjük, minek az az előnye is van, hogy könnyebben akadályozhatjuk meg a sónak jogtalan el-tulajdonítását. Elemi szabály az is, hogy ha a takarmányozás anyagán vagy összetételén változtatunk, ez fokozatosan történjék. Az istálló hőmérséke lehetőleg ne menjen túl a 15 fokon és ne süllyedjen a 10 fokon alulira. A legnagyobb tisztaság az állatok egészségének fentartása érdekében elsőrendű követelmény.

Az állatokkal való bánásmód legelemibb szabályai is megérdemlik, hogy unos-untalan ismételtessenek, mert nap-nap után tapasztalhatjuk, hogy még mily sokan és mily gyakran vétének e szabályok ellen is. Ilyen szabályok: Helytelen bárminő igavonó állatok tulterhelése és felesleges hajszolása; a tulhajtás a szervezetet oly

irányban befolyásolja kedvezőtlenül, hogy fogékonyabbá válik mindennemű betegségek, kivált a ragályos betegségek irányában; helytelen az igavonó állatokat hátrafelé való járásra szorítani, kétszeresen káros ez, ha ilyen hátráltatás terhelt szekérrel történik; helytelen beteg vagy megsérült háziállatjainkat befogni vagy dolgoztatni; helytelen ki nem fejt teheneket, kecskéket és juhokat vásárra vagy egyébűvé hajtani; helytelen az állatokat egymásra uszítani; helytelen végre baromfit kosarakban, vagy bármely állatot ketrecekben, kocsikban vagy egyéb szállító eszközökben tulzsufoltan elhelyezni olymódon, hogy ne minden állatnak jusson lehetőség arra, hogy saját lábán állhasson és mozoghasson.

Országos Állatvédő Egyesület.

1907/8. évi „Gyermeknaptár.”

Az Országos Állatvédő Egyesület által évenként kiadott „Gyermeknaptár” 1907/8. évi folyama most jelent meg gazdag és értékes tartalommal.

Az Országos Állatvédő Egyesület annak tudatában, hogy az állatvédelem eszméjének tanítása és terjesztése legsikeresebben a gyermekeknel kezdhető meg és egy állatvédő nemzedék nevelésére nyújthat módot, tevékenységének fősúlyát a gyermekvilágnak szánt könyvek, röpiratok, falitáblák terjesztésére fekteti.

Az Országos Állatvédő Egyesület ilyenmű kiadványai között már több év óta a „Gyermeknaptár” is szerepel, amely a naptári részen kívül az állatok szeretetét és megbecsülését előmozdítani alkalmas olvasmányokat foglal magában.

A jelen évfolyam is megfelelő rendeltetésének. A naptári rész az iskolai évvel, tehát f. évi szeptember hó 1-ével veszi kezdetét, de hogy a jövő évi naptári rész csonka ne legyen, a naptár az 1908. év végéig terjed. Ez a tizenhat hónapra terjedő naptár a „Gyermeknaptár”-nak specialitása.

A naptár bevezető részét egy az elemi iskolák ifjuságához az állatvédő egyesület által intézett meleghangú felhívás képezi. K. Nagy Sándor a „Fészkek hazájában” cím alatt egy igen kedves *genre*-képet közöl a gyermekvilágból, mely rendkívül üde és vonzó irányával a kötet főkéességét képezi.

„Az öreg ló” cím alatt egy állatvédő szemlemben írt közlemény az öreg állatok érdekében szól a gyermekszívekhez. Mencsey Károly „Amit a veréb csiripel” címen tanulságos elbeszélést közöl, mely a jó és rossz, az emberszerető és durva gazda munkájának eredménye közt tesz összehasonlítást. „Ne kíváncsi a másét” cím alatt Alexy Kornél mulatságos történetet közöl egy toladó verébpárnak, mely egy seregély fészket bitorolja. A naptárt továbbá a gyermekvilág látkörének megfelelő hangulatos versek teszik változatossá, melyeket Nyíró Zolna, Ferke Ágost, Szlányi K. György írtak. Érdekesek az állatvilágból merített apró történetkék, melyek közül kiemeljük a következőket: „Emberéletet mentő kutyák”, „A Fecskék”, „A fogoly anyai szeretete”, „Hálás madarak” stb.

A szöveget Mühlbeck Károlynak csinos rajzai élénkítik. Az értékes közleményeket magában foglaló „Gyermeknaptár” ára példányonként 10 fillér. (10 példány 1 korona, 100 példány 10 korona.) Valamennyi megrendelés az Országos Állatvédő Egyesülethez (Budapest IX., Ernő-u. 11—13.) küldendő.

Az „Eötvös-alap” országos tanító segélyegyesülettel történt megállapodás szerint minden egyes eladott példány árából 2 fillért enged át az O. Á. V. E. az Eötvös-alap javára és pedig azért, hogy az Eötvös-alap üdvös céljait elősegítse.

Aki tehát például száz példány „Gyermeknaptár”-t 10 koronáért megrendel, 100 gyermeknek szerez örömet, 100 gyermekbe oltja az állatok szeretetének melegét és amellet még a néptanítók árváinak és özvegyeinek is juttat néhány koronát.

Uj tagok:

Alapítók: csepei Zoltán Béla cs. és kir. kamarás 40 K.
Rendes tagok: Irsai István tanuló, Hoboth János vendéglős, Furmann Gyuláné, Faragó Aladárné, Altmann J. József, Wubel János postatiszt Rákosszentmihály, Blau Béla Nagykanizsa, Rott Sándor, Gruber Mihály, Fleischer Mátyás szakács, Eisenfels József, Horváth Sándor, Burkovics István, Weisz Mór, Klinda Iván, Boschán Károly, Kell Jenő, Nagy János, Marossy Géza, dr. Stein Lajos Pécs, Kunz József, Eberling István, Mayer Ede, Lefkovits Jenő.

Az Országos Állatvédő Egyesület kiadásában

megjelentek és az egyesület helyiségében
(Budapest IX., Ernő-utca 11—13.) kaphatók:

AZ OKSZERŰ MADÁRVÉDELEM ESZKÖZEI. Irta Chernel István, a Kőszegi Állatvédő Egyesület elnöke. Ára 30 fillér. Ebben a füzetben a szerző kiemertő és alapos módon, könnyen érthető és vonzó előadásban ismerteti a gyakorlati madárvédelem lényegét, a fészkelő odúk különböző fajtaikat, azok helyes alkalmazásának mikéntjét és a hasznos madarak szaporodásának előmozdítására alkalmas természetes fészkelőhelyeknek ültetvények utján való létesítését.

ÁLLATVÉDŐK TÖRVÉNYKÖNYVE. Az állatvédelemre vonatkozó összes és az állategészségi nevezetesebb törvények és rendeletek gyűjteménye. Irta: K. Nagy Sándor, pestvidéki kir. törvényszéki bíró. Ára 60 fillér.

AZ EMBER ÉS A KUTYA. Védekezés a veszteség ellen. Irta: K. Nagy Sándor, pestvidéki kir. törvényszéki bíró. Ára 30 fillér.

MAGYARORSZÁG MADÁRVÉDELMÉNEK TÖRTÉNETE, FEJLŐDÉSE ES JELENLEGI ÁLLAPOTA. Irta: dr. Kukuljevič József, m. k. állatorvos. 27 ábrával, 3 grafikai táblával. Ára 1 korona.

MADÁRVÉDELEM GYAKORLATI SZEMPONTBÓL. Irta: Kukuljevič József. 23. képpel. Ára 10 fillér.

AZ ÁLLATVÉDELEM FONTOSSÁGA AZ EMBERISÉG MŰVELŐDÉSÉNEK SZEMPONTJÁBÓL. Irta: Kukuljevič József. Ára 20 fillér.

AZ ORSZÁGOS ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLET HUSZONÖT ÉVI MŰKÖDÉSE és az állatvédelmi törekvések Magyarországon. Irta: Máday Izidor. — Ára 1 korona.

A SZEMELLENZŐRŐL. Irta: Pákozdy László. 4 képpel. Ára 20 fillér.

Tanító urak és tanítónők figyelmébe!

Az Ifjusági Madárvédő Liga megalakításához, valamint a Madarak és Fák napjára való előkészületekhez ajánljuk: **VADAY JÓZSEF** nagyváradi közs. isk. igazgató munkáit:

A Madarak és Fák napja. Vezérfonal. Ára 1 korona 25 fillér.
Alkalmi dalosfüzet a Madarak és Fák napjára. Ára 55 fillér.

A két művecske együtt 1 korona 80 fillér beküldése mellett bérmentve rendelhető a szerzőnél **Nagyváradon**.

ÁLLATVÉDELEM

A MAGYARORSZÁGI ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLETEK KÖZLÖNYE
KIADJA AZ ORSZÁGOS ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLET BUDAPESTEN

IX., ERNŐ-UTCZA 11-13. sz. TELEFON 85-12.

Ezen lap közleményeinek utánnomását nemcsak szívesen megengedjük,
hanem tisztelettel kérjük is.

Megjelenik egyszer havonként. •• Előfizetési ára 1 évre 2 korona.

IV. ÉVFOLYAM | 1907 OKTÓBER | 10. SZÁM |

TARTALOM: Az állatok szellemi képességéről. — (Folyt. és vége.) — Fuvarozási mizériáink. — Országos Ifjusági Madárvédő Liga. — *Szemle:* Az állatok védelme Japánban. — A madarak védelme Németországban. — Madárvédelem Amerikában. — A párisi állatkert. — Lóhús-fogyasztás Berlinben. — Hátrahaladás példája. — A lovak szemellenzője. — *Állatok világa:* Elefánt haragja és öngyilkossága. — Kutyahűség és értelem. — *Hirek:* Madárvédelem a középiskolában. — Lóhús-vendéglők. *Vegyesek:* Kutyatulajdonosok figyelmébe. — A papagály toltépő szokása. — Káros-e a macska a madárra? — Állatkinzó, akit megjutalmaztak. — *Irodalom:* Egy érdekes könyv. — Hírdetések.

Az állatok szellemi képességéről.

Irta: Morvay Gyula m. kir. állatorvos.

II.*

Nem említve nagyobb és házi állatainkat, amelyeknél a szellemi képességek nyilvánulásait tapasztalat útján el kell ismernünk, mily megkapó példákat hoz fel a természettudomány a természet alsó és legalsóbb osztályaiából.

Nem mutat-e világosan szellemi képességre, hogy némely állat, amely a természet által fel van ruházva eledelt szerző fegyverekkel, eszközökkel, annak megszerzését mégis mástól, más állattól várja. A sziklák tetején magasan ülő sas meglátja messziről éles sze-

mével a lakmározó varjút. Lecsap rá, elveszi tőle erővel zsákmányát, mert erősebb és mert a tapasztalatból tudja, hogy erősebb amannál. A sas megtámadja olykor az embert is, de csak meneküljön egyszer szárazon annak kezei közül, bevési a kudarcot apró agyába és újabb támadást meg nem kísérel. Viszont ha a lomha varju megpillantja a zsákmányával megterhelt sasot tova menekülni, károgásával odacsóditja a közelben levő társait, azok a hívó szóra minden oldalról odasereglenek, kergetik, üldözik, zavarják a ragadozót, míg az kimerülve a hajszában, zsákmányát el nem ejti. A zsákmánynak így birtokában lévén a varjak, azt mint közös szerzeményt rémitő károgás és veszekedés között elköltik. A sas pedig vesztett zsákmányt és csatát siratva, okulva, hogy a tulerőnek engednie kellett, — elmékedni egy közel levő szirtre vonul. Hasonló esetek nemcsak a mindennapi életben, az emberek

* Folytatás az előbbi számból.